

Discursos i subjectivitat dels protagonistes del consum recreatiu de drogues il·legals

Discourses and subjectivity of drug users in illegal drug recreational consumption

---

David Pere Martínez Oró
Universitat Autònoma de Barcelona
davidpere.martinez@campus.uab.es

Resum

En el present article exposo i discuteixo els discursos que s'elaboren entorn del fenomen del consum recreatiu de drogues il·legals i com aquests es relacionen amb l'emergència de subjectivitats en els seus protagonistes. Els discursos elaborats a partir de les experiències en el consum de drogues ens ha permès apropar-nos a la riquesa de significats que configuren el "món de les drogues". Els usuaris ens han relatat els components subjectius del consum de drogues a partir d'elements com els efectes positius i negatius de les substàncies. La importància del context de consum i del grup d'iguals per a que es produeixi el consum de drogues, i ens han indicat estratègies per evitar problemes derivats del consum. Tot plegat, ens ha permès apropar-nos a un tema d'una certa transcendència social, com el consum de drogues en els espais de festa per part d'una part de la joventut.

Paraules clau: drogues, joves, subjectivitat, discursos.

Abstract

In this article we present and argue discourses elaborated among recreational consumption of illegal drugs and how they are linked to the emergence of subjectivities among drug users. These discourses elaborated from consumers' experience, enabled us to get closer to the different meanings that create "drug's underworld". Users have told us subjective components of their consumption through different elements such as positive and negative effects of substances. The importance of consumption context as well as group relationships towards drug use, showed different strategies in order to avoid problems of drug consumption. In summary, the matters here presented enabled us to get closer to an issue with certain social transcendence such as drug consumption in recreational places among the younger generation.

Keywords: drugs, younger generation, subjectivity, discourses.

Paradigmes, discursos i situació actual de les drogues

"Existeix una gran quantitat d'indicis de tipus històric com etnogràfic, que ens permeten afirmar que les societats humanes han conegut i utilitzat, des dels seus inicis, molts productes diferents per a alterar l'estat d'ànim, per a accedir a algunes formes de coneixement, per a estimular, calmar, sentir-

se bé" (Oriol Romaní 1997:40), a més de finalitats mèdiques i terapèutiques. La manera d'entendre la relació entre el subjecte i les substàncies, en un context socio-cultural determinat, ha configurat al llarg de la història diversos paradigmes per regular aquesta relació. Així, "el concepte de paradigma neix de la mà de Thomas Kuhn (1962), que el va introduir inicialment per explicar el desenvolupament de la ciència. Segons aquest autor, es tractaria del conjunt de creences, mètodes, conceptes i valors, compartits en major o menor mesura, per un col·lectiu, i que serveix per orientar i justificar les seves pràctiques. Aquest conjunt de factors, que l'autor denomina paradigma, pot ser extensible als diversos àmbits de l'activitat social" (Ricard Faura, 2007:5). Per comprendre l'expressió actual del fenomen de les drogues s'ha de tenir en compte que, com tot fenomen social, és el resultat de processos històrics que l'han possibilitat i constituït (Kenneth J. Gergen, 1973). A més, si volem copsar el ventall de significats que configuren l'univers simbòlic de les drogues, ens hem de dotar d'una sensibilitat contextual, cultural, històrica i socio-política (David Silverman, 1993).

A grans trets, la situació jurídic-moral a la qual estan subjectes diferents substàncies psicoactives és producte dels fenòmens que esdevingueren als EUA durant el s.XIX i XX que culminaren amb la fiscalització de les avui anomenades drogues il·legals. Al llarg del s.XIX emergiren una sèrie de factors que propiciaren la difusió de les drogues i el seu consum, com foren: la medicalització de la societat, l'auge de la indústria farmacèutica, la pugna pel control del comerç minorista i la dispensació de fàrmacs, entre d'altres (Aurelio Díaz, 1998: 65). "Als EUA, a partir del s.XVIII, el grup dominant (blanc, anglosaxó i protestant) féu pressió per a imposar una ètica del treball i un ordre moral purità on el consum de drogues fos considerat com un «vici que pertorba els sentits» i les pròpies substàncies foren demonitzades. La lluita contra les drogues i el seu consum es plantejà des del principi com una «creuada moral» contra «un agent estrany» que minava a la societat i contra els seus portadors, membres de les diverses minories (irlandesos, xinesos, mexicans)" (Díaz, A, 1998: 70). Els corrents puritans exerciren cada vegada més pressió als governs dels EUA per tal que aquest fiscalitzés les drogues. Progressivament, els governs dels EUA anaren convocant Conferències-Convenis Internacionals promogudes per tal d'imposar la creuada moral als altres països (Xangai, 1909, La Haia 1912, 1913, 1914, Ginebra, 1925, 1931, 1936). En el Conveni de Ginebra de 1936 la comunitat internacional acceptà el model repressiu dels EUA, que fou implementat en tots els Estats firmants del Conveni. Altres tractats com la Convenció Única de 1961 sobre estupefaents, el Conveni de Substàncies psicotròpiques de la ONU el 1971, la Convenció de les Nacions Unides contra el Tràfic il·lícit d'Estupefaents i substàncies psicotròpiques de 1988, completen el model abstencionista repressiu. Degut a aquest exercici lent de poder en la diplomàcia internacional, els EUA exportaren el seu model repressiu, justificat per la preservació de la salut pública però amb una motivació de rerafons relacionada amb la moral i la política (Antonio Escohotado, 1989) que conformen el paradigma prohibicionista.

En l'actualitat, el model prohibicionista és vigent a tots els països del món. I, fins que no es revisi la Convenció Única de la ONU, continuarà així (Harry G. Levine, 2002:168). L'objectiu del discurs abstencionista és que la població no tingui contacte amb les drogues. Així, al llarg de les dècades, aquest discurs s'ha valgut de la difusió de certs prejudicis altament negatius i estigmatitzadors dels consumidors de drogues "per alertar i en certa manera allunyar a diferents generacions de joves del consum de substàncies, aquestes pràctiques ens fa preguntar-nos per la seva vàlida ètica" (Anna Fabregat, 2003:74). El discurs abstencionista "està avalat per un paternalisme jurídic on s'estableix una regulació jurídica dirigida a protegir l'individu de sí mateix" (Víctor Méndez, 2001:93) i on el pes de la justícia cau de manera implacable sobre aquell qui és interceptat amb drogues il·legals. Això té com a conseqüència que, avui en dia, una gran part de la població reclusa en els centres

penitenciaris de l'Estat espanyol estigui complint condemna per delictes relacionats directament o indirectament amb les drogues.

La epidèmia de la heroïna en un primer moment i la posterior irrupció de la SIDA, va desencadenar a partir dels anys vuitanta una sèrie de respostes assistencials anomenades de salut pública o de reducció de danys/riscos (Grup Igia, 2000:242). Podríem dir que neix el paradigma de salut pública que “treballa per tal que els consumidors de substàncies millorin en qualitat de vida, disminuint així els problemes associats al consum, com són la delinqüència, la criminalitat o els efectes nocius per a la societat. D'aquesta forma es començà a treballar per a un model de consum de drogues que acceptes el consum de drogues com un problema de salut pública i no com un problema de moralitat” (Miguel del Rio: 2001:36).

Al llarg del procés de socialització els joves reben una sèrie de discursos sobre les drogues per part de diferents institucions socials, com la família o l'escola, que són complementats per missatges institucionals en els mitjans de comunicació. Els discursos sobre drogues que reben els joves acostumen a ser de tipus abstencionista, a través dels quals s'intenta que associïn no consumir drogues amb desenvolupar problemes. Si els joves decideixen consumir drogues, aquest discurs deixa de ser vàlid per què normalment no es produeixen les conseqüències negatives a curt termini que, tal com vaticinen els discursos en qüestió, haurien de provocar. Així, aquests discursos deixen sense cobertura a tots els joves que consumeixen drogues i només els recuperarà en el cas que desenvolupin els problemes previstos. En canvi, el discurs sobre la reducció de riscos tracta d'oferir al consumidor una informació al màxim d'objectiva sobre els efectes a curt, mig i llarg termini sobre els danys possibles i, si és el cas, sobre la forma d'evitar-los o reduir-los. “No infravalora els riscos del consum, però tampoc tracta d'exagerar-los ni recorre a la por o a la manipulació; tracta a l'usuari com a una persona amb poder de decisió i no com un nen al que s'ha de coaccionar”. (Eduardo Hidalgo, Núria Calzada i Josep Rovira, 2006:96) Aquesta manera de treballar i d'entendre el consum de drogues, suposa una trencament epistemològic amb el paradigma abstencionista.

L'augment del consum d'heroïna a finals dels 70, i molt especialment durant els 80, al llarg del territori espanyol, “féu aparèixer una resposta desmesurada i histèrica a la qüestió de les drogues” (Joan Pallarés, 1994:15) que provocà l'associació entre consumidor de drogues i delinqüència, caient sobre aquests un fort estigma social. En l'actualitat, encara que el consum d'heroïna és minoritari i només una petita proporció de la població consumidora la utilitza, per una gran proporció de la població espanyola –principalment majors de 45 anys i els que mai han consumit drogues- el consum de drogues és associat a tenir problemes i el consumidor és conceptualitzat com a drogodependent problemàtic (Eusebio Megías; Elena Rodríguez, Ignacio Megías, José Navarro 2004).

El consum recreatiu de drogues es construeix a partir de finals dels anys vuitanta i especialment durant la dècada dels noranta, motivat per proliferació i la popularització de substàncies (en un primer moment, per la cocaïna i, posteriorment, amb derivats amfetamínics com la MDMA i anàlegs) que delimitaven l'escenari de consum de drogues als contextes de festa en el temps l'oci (José Carlos Bouso, 2003). En l'actualitat, el consum recreatiu engloba la majoria de consumidors de substàncies il·legals –a excepció del cannabis. Aquest consum recreatiu ha tingut com a resultat una notable socialització de substàncies: a banda de les ja esmentades (cocaïna i MDMA), trobem la pròpia amfetamina, al·lucinògens (com els bolets al·lucinògens i LSD) i altres substàncies com la Ketamina o el GHB. Aquest auge en el consum recreatiu entre els usuaris del món de la nit ha tingut com a resultat que “la majoria de consumidors veuen el seu consum compatible amb el seu entorn, considerant-lo normalitzat socialment i com un bé de consum més. No es veuen ni s'identifiquen com

a drogoaddictes ni problemàtics” (Joan Pallarès; Mila Barruti; Josep Espluga; David Pere Oró; Guillermo Canales, 2007b:109). És en aquest perfil de joves consumidors de substàncies il·legals en el que centrarem la nostra investigació.

La joventut actual en el temps d'oci

La joventut, com ha assenyalat Bourdieu, és una construcció social que respon bàsicament en una limitació i distribució de poders diferencials, imposant límits i produint un ordre on els joves se'ls designa un espai en contraposició a altres grups d'edat (Pierre Bourdieu 1990:164). Tomás Ibáñez, ens recorda que la joventut “és una producció simbòlica de la societat que només existeix en virtut de l'entramat simbòlic que la construeix com a tal. Per tant, joventut catalana és un procés en el doble sentit de que, per una part, no es tracta d'una categoria en la qual “s'està”, sinó d'una categoria per la qual es “passa” i és en aquest pas per ella que es va construint, reproduint i transformant dia a dia” (Tomás Ibáñez 2004:64). Aquest “passar” transcorre des de l'etapa de la infantesa cap a la de l'edat adulta. I, degut a les condicions socials actuals, aquest període, se'ns presenta amb una durada de temps molt més llarga que en èpoques anteriors (INJUVE, 2000). De la mateixa manera que en èpoques anteriors, els joves segueixen trajectòries més o menys lineals cap al món dels adults: escolarització, feina estable, parella, habitatge independent de la família, descendència (Enrique Gil Calvo, 1994). Però en l'actualitat, aquestes trajectòries són diversificades i no segueixen la mateixa linealitat en cada un dels joves, sinó “que abandonen la llar familiar per tornar-hi algun dia, marxen del sistema educatiu per incorporar-s'hi més tard, troben una feina que poden perdre en qualsevol moment... Les seves passions són com *el vol de la papallona*, mancades d'un lloc precís on posar-se” (Andreas Walther; Barbara Stauber; Eberhard Bolay; Manuela Du Bois Reymond, 1997, a Andy Furlong i Fred Cartmel, 2001:10). “L'allargament de la condició juvenil ha suposat, per a uns, la possibilitat de tenir més temps per a invertir a en formació i preparació cap al futur, però, per als altres –la gran majoria- està suposant una situació “d'aparcament social” (a l'escola, família d'origen, treball precari), una situació d'espera cap a un futur més o menys incert i llunyà una situació de disponibilitat d'un temps indefinit (oci, lleure) i, la creació i recerca d'espais relacionals propis on elaborar i experimentar cultures juvenils allunyades del món dels adults”. (Aurelio Díaz; Joan Pallarès; Mila Barruti, 2000:51)

El pas de la societat industrial a la societat de consum ha tingut com a resultat el pas de l'ètica del treball a l'estètica del consum (Zygmunt Bauman, 2000). Com a resultat d'aquest pas, per “els joves actuals, fills de la societat del benestar i educats en una esfera de consum, el temps lliure és una de les característiques definitòries de la condició juvenil. Aquesta generació de joves, ho vulguin o no, és la que disposa de més temps lliure en comparació a les anteriors, que és un espai, per definició, allunyat dels papers socials que cal assumir dia a dia” (Díaz, A; Pallarès, J; Barruti, M, 2001:56). És el moment en que els joves tenen temps per a desplegar les activitats allunyades de la feina o els estudis que els interessen, els motiven, i és el temps relacionar-se. “A més, el temps lliure dels joves fa créixer una important indústria que en els darrers temps, malgrat la pèrdua de pes demogràfic de la joventut, és de les més dinàmiques en el camp del lleure. Així, apareix en tot el context europeu una oferta d'espais i d'activitats dirigida exclusivament als joves que genera i emmotlla els criteris del temps lliure amb activitats relacionades amb la nit, el cap de setmana i les vacances, en uns espais específics on música, moda i altres trets, com la utilització de drogues legals i il·legals, creen el context d'oci juvenil” (Amador Calafat; Paolo Stocco; Fernando Mendes; Joseph Simon; Goof van de Wijngaart; Mre Pau Sureda; Alfonso Palmer; Nicole Maalsté; Patrizia Zavatti. 1999).

Des dels anys seixanta i setanta, el cap de setmana té una presència aclaparadora i creixent en el segment de la joventut degut a l'aparició de tot un seguit d'activitats d'oci específiques per a ells (Pallarès, Joan i Feixa, Carles, 2000:24). Principalment, la nit de divendres i dissabte, però cada vegada més el dijous i altres dies de la setmana, són idonis per "anar de festa" sempre i quan les obligacions i l'oferta d'oci ho permetin (Joan Pallarès; Mila Barruti; Josep Espluga; David Pere Oró, i Guillermo Canales, 2007a: 16). Els espais de festa i l'oferta s'han diversificat substancialment en els darrers anys, creant un circuit d'oci que intenta acontentar a qualsevol possible usuari. De tipus d'espais de festa, n'hi ha una gran variat, encara que podríem destacar aquells que estan gestionats pels propis joves, com les *raves*, els CSOA (Centres Social Okupats Autogestionats), o les cases particulars i els que estan gestionats per empreses. A més, tots els espais poden ser d'accés lliure – gratuïts o no- o d'accés restringit. És en els espais de festa on es produeixen els consums de substàncies il·legals, independentment del tipus d'espai de festa, a vegades de forma més encoberta, i altres vegades de manera més oberta. Els joves consumidors de drogues que han volgut compartir amb nosaltres les seves aprehensions sobre les drogues, són els protagonistes d'aquests espais.

DESCRIPCIÓ DE LA INVESTIGACIÓ

Per apropar-nos al fenomen d'estudi, hem utilitzat els discursos entesos "com a un conjunt de pràctiques lingüístiques que mantenen i promouen certes relacions socials" (Lupicinio Íñiguez i Charles Antaki, 1994:63) i que han estat el vehicle per a explicar l'univers simbòlic que construeix els significats que adopta per el subjecte "el món de les drogues". "El discurs té l'avantatge de mantenir en un primer pla la idea de que els sistemes de significat són estructures constants que organitzen la subjectivitat" (Ian Parker, 1992 a Ian Parker, 1996:79). Per a descriure la subjectivitat del consumidor de drogues ens hem valgut de les vivències, aprehensions i significats que ens han narrat. "Entenent la subjectivitat com la posició que estableix una persona davant els seus contemporanis. Aquesta subjectivitat ve marcada pel bagatge de la persona en relació amb les seves vivències i els factors culturals que impacten sobre ell. Al mateix temps, la subjectivitat és el resultat de la integració de cada persona de l'entorn que l'envolta i totes les pràctiques i discursos reguladors que venen marcats per la convivència en societat. Així, la subjectivitat és construïda a través de l'experiència i els discursos que l'envolten. Les experiències es construeixen a través d'un complex entramat de significats, d'efectes, d'hàbits, de disposicions, d'associacions i de percepcions resultants de les interaccions del subjecte i de com aquest les interpreta a través dels discursos possibles. La subjectivitat no prové d'una experiència genuïna sinó que és produïda a través del llenguatge i es generalitza socialment i no individualment per les condicions socials de producció de discursos estan inscrites també en aquesta subjectivitat" (Margot Pujal, 1991).

L'objectiu principal de la investigació és comprendre els discursos que elaboren els consumidors de drogues il·legals en els espais de festa sobre els propis consums, per tal de saber com s'integren en la subjectivitat els significats del consum de drogues.

Com a objectius específics:

- Conèixer les valoracions subjectives dels efectes físics i emocionals tant positius com negatius que els proporcionen les drogues.
- Conèixer les implicacions contextuais i grupals que comporta el consum recreatiu de drogues.
- Saber com les relacions socials i la feina influencien a l'hora de produir-se consums.

- Apropar-nos a les estratègies que utilitzen per a evitar els problemes derivats del consum de drogues.

Per aconseguir els objectius ens vam plantejar una investigació de tipus qualitatiu ja que es persegueix la finalitat de la comprensió i la interpretació dels discursos dels consumidors de drogues. La tècnica que vam utilitzar per a la generació del coneixement és el grup de discussió. Aquesta tècnica del mètode lingüístic ens va permetre que els participants discutissin sobre el fenomen de les drogues, compartint i intercanviant vivències. D'aquesta manera, en el transcurs de la discussió es negociaren els significats que els temes presentats tenien per a cada un dels participants. Això ens va mostrar certes regularitats sobre les aprehensions subjectives del consum de drogues (Miguel S. Valles, 1997).

Els grups de discussió es formaren a partir de les xarxes socials activades per l'autor. El mecanisme de reclutament i confecció dels grups consistí en difondre a la xarxa social dels amics i coneguts la necessitat de trobar consumidors que voluntàriament s'afegissin als grups i complissin el perfil buscat. Aquests, per evitar efectes distorsionadors en els discursos generats durant l'aplicació de la tècnica, no podien conèixer, de cap manera, ni el moderador ni els altres membres del grup. En ocasions, els resultats de la convocatòria foren minsos. En alguns casos, perquè les peculiaritats de l'estudi despertaren recel entre els consumidors i aquest era el motiu pel qual alguns van negar-se a participar. I, en altres casos, la negativa sorgí a rel de la suma ocupació de les respectives agendes. D'altra banda, per captar més possibles participants, també es va requerir la participació dels subjectes que havien participat en un grup (es féu durant els cinc primers grups realitzats) demanant-los que captessin un conegut que complís les característiques de selecció perquè participessin en els pròxims grups, configurant així un tipus de bola de neu (Patrick Biernacki; Dan Waldorf, 1981).

Els resultats d'aquesta investigació es deriven de l'aplicació de set grups de discussió. Els criteris de mostreig per a realitzar els grups de discussió foren els següents:

1. Subjectes que gaudeixin de la condició juvenil. Buscant la paritat entre sexes.
2. Coneixedors de l'oferta d'oci i drogues en l'àmbit de Catalunya.
3. Consumidors de drogues amb finalitat recreatives sense trastorns d'addicció (almenys reconegut)
4. En tres grups concrets, la selecció es féu per els espais de festa que freqüenten de manera gairebé exclusiva. Aquests espais foren *raves*, discoteques i centres socials okupats autogestionats. Anar a cercar usuaris d'espais de festa concrets, no s'ha realitzat amb la finalitat de buscar diferències en el consum segons l'espai de festa. Aquesta selecció de mostreig és motivada per a assolir un ventall de discursos sensiblement característic de cada espai. Malgrat que, també s'ha de dir, la majoria de joves participants coneixen en major o menor grau tots els espais de festa.

Taula 1. Número de grup, nombre de participants per sexes, i espai de festa que més freqüenten.

Grup	Nombre de participants	Espai de festa
1	9 - 5 noies i 4 nois-	Sense especificar
2	5 - 3 noies i 2 nois-	Sense especificar
3	6 - 4 noies i 2 nois-	Sense especificar
4	5 - 2 noies i 3 nois-	Raves
5	5 - 3 noies i 2 nois	Centre Socials
6	5 - 3 noies i 2 nois-	Discoteques
7	7 - 4 noies i 3 nois-	Sense especificar

En total van participar-hi 42 joves (24 noies i 18 nois). Pel que fa al sexe, tots els grups foren mixtes. Les edats estaven compreses entre els 18 i els 36 anys. Els grups es realitzaren a Barcelona. Els participants provenien de Barcelona ciutat (12 joves), de l'àrea metropolitana (12 joves), de les altres 3 províncies catalanes (10 joves). A més, van participar altres joves de la resta de l'Estat (6 joves) i del món (2 joves) que feia més de dos anys que residien a Catalunya. Els grups es van realitzar sense cap accident destacable. Els grups de discussió es van enregistrar en àudio, per ser posteriorment transcrits. Per a garantir l'anonimat dels participants, totes les referències a noms reals, tant dels noms de participants, com d'altres que podrien a reconèixer algun espai han estat codificats (Frances Rock, 2001). Pel que fa a les cites, la codificació que presentarem en el text serà el següent: G (grup) número (del grup) – tipus de grup (SE, sense especificar, RV: Raves, CO: Centres Socials Okupats Autogestionats, DC: Discoteques) – i el paràgraf de la transcripció. Així, en una cita corresponent al quart grup i a l'espai raves situat en el paràgraf 226 és: G4-RV-226.

Per a l'obtenció dels resultats hem realitzat un anàlisi de contingut del corpus textual del que se'n deriva dels grups de discussió. Ens hem valgut del model de simplificació, segmentació, categorització i codificació proposat per Miles i Huberman, que ens ha permès obtenir una sèrie de categories que s'agrupen en un mapa de significats (Matthew B Miles; A Michael Huberman, 1994). Per a realitzar l'anàlisi hem utilitzat el programa Atlas.ti 5.2, que és "una eina informàtica l'objectiu de la qual és facilitar l'anàlisi qualitatiu de, principalment, grans volums de dades textuales". (Juan Muñoz, 2005 :2)

Per a poder presentar una lectura coherent dels discursos dels joves consumidors, presentem els significats que adopta el consum de drogues per els seus protagonistes, agrupats en diferents categories que conformen els apartats dels resultats. Aquests són presentats en forma de descripció densa (Clifford Geertz, 1973), és a dir, que es tracta de trobar estructures de significació recurrents, entre els discursos dels usuaris de drogues, per saber com aquests doten de sentit el consum de substàncies en els espais de festa. Els discursos en ocasions se'ns presenten inconnexos de manera que, inicialment, "poden semblar irrellevants o marginals, però que no és fins més tard, quan l'acumulació d'indicis obtinguts de diferents fonts, amb un procés de triangulació" (Norma K. Denzin, 1970), que es descobreix la seva significació final.

RESULTATS

En els següents resultats presentem algunes situacions del consum de drogues en el context de festa relatades pels seus usuaris, tal com ells ens les han explicat. Han estat aquestes però haguessin pogut ser unes altres, ja que les situacions referents al consum de drogues configuren un ampli ventall difícil d'abastar. Així presentem els discursos sobre les situacions, que s'han presentat de manera més recurrent, agrupats per categories.

En les cites que es presenten, extretes de la transcripció dels discursos elaborats en els grups de discussió, normalment es parla de forma genèrica sobre drogues o substàncies; en aquestos casos s'ha d'aclarir que els joves tenien com a drogues il·legals de referència les que consumeixen a les festes –obviant el cannabis– que normalment són la cocaïna (coca, farlopa) la MDMA (o M, MD, èxtasi) i amfetamina (speed).

LA CARA NETA DE LES DROGUES

Iniciarem els resultats presentant les situacions en què les drogues són viscudes com a positives i com a font de plaer. El que configura la cara neta de les drogues són situacions en que *“la gente que se mete droga no lo pasa mal”* (G1-SE-731), sinó que gaudeix de les drogues. La cara de neta de les drogues són els efectes relatats com a positius pels usuaris de drogues, que coincideixen amb els motius per els quals els joves consumeixen drogues. Perquè, si les substàncies no aporten quelcom positiu, per què es consumeixen?. A continuació presentarem els diferents aspectes psicosocials de les drogues valorats com a positius.

Vitamines pel cos

Una de les principals propietats que tenen les drogues és la capacitat per modificar l'estat físic del cos. És freqüent entre els consumidors utilitzar substàncies il·legals amb la finalitat de potenciar més la durada i la “intensitat” de la festa per tal de superar les limitacions físiques del propi cos, com ho són el cansament o la son. Així, es donen situacions com *“anar a ballar, sense prendre algo que m'activa, m'aniré a dormir, perquè el cos ja no respon, és el cos el que em motiva a prendre droga”* (G3-SE-153). En aquestes situacions, les substàncies funcionen com *“de botiquin”* (G2-SE-278), on els usuaris busquen i acostumen a trobar el remei per a pal·liar el cansament i continuar la festa.

“He aprendido bastante a darle el uso que para mí tiene, y es que me dé energía en un momento que me venga abajo, que tenga sueño, que esté muy cansada por la semana.” (G2-SE-250).

Una altra propietat de les drogues, és la de poder modificar els efectes d'altres substàncies. Normalment l'alcohol és la primera substància que es consumeix en una festa. D'aquesta manera, en algun moment, es pot arribar a ingerir una quantitat d'alcohol que produeixi efectes no desitjats sobre els consumidors (com pot ser la limitació de mantenir-se actiu en situació de festa). En aquestes ocasions els estimulants poden funcionar com a pal·liatiu i permeten continuar la festa. Aquest tipus de mescla és una de les més comunes entre els usuaris de drogues, encara que en podem trobar d'altres en que una substància ajudar a “controlar” els efectes d'una altra.

“Que me haya pasado ya de cubatas y ya note que mis facultades ya empiezan a bajar por que note que me he metido demasiados cubatas, y

*quiero estar un poco en la fiesta y eso me lo impide, el alcohol me lo impide”
(G2-SE-250).*

Les experiències amb les drogues en el context de festa poden fer variar la manera en què es viu la festa. El coneixement relacionat amb les propietats de les drogues que s'adquireix al llarg de l'experiència en el seu consum pot tenir, com a efecte, que el consumidor recorri a les drogues per a pal·liar el cansament, millorant així l'estat físic del consumidor.

Com hem explicat, les propietats que tenen les drogues per modificar l'estat del cos ajuden a superar les “dificultats” físiques que es presenten durant la festa, permetent així continuar-la. Aquestes propietats s'integren dins del repertori de coneixements dels usuaris de drogues, com un recurs més del qual disposen.

Vitamines per l'ànima

L'altra propietat del consum de drogues més destacada pels participants és la capacitat per a modificar l'estat d'ànim i de consciència. Aquesta propietat altera la percepció de la realitat, amplifica les emocions i aporta estats gratificants i plaents, de manera que els consumidors poden ser considerats hedonistes. Cal aclarir en aquest punt que, sota el títol de “vitamines per l'ànima”, trobem els discursos que els joves utilitzen per a explicar els efectes per modificar l'estat d'ànim, els efectes sobre les emocions o els sentiments. Així, en general, tota aquesta amalgama de termes configura, amb matisos, les propietats de tipus psíquic que ajuden a “millorar la qualitat” de la festa, fent que es visqui més intensament i es tingui la sensació que qui consumeix ho passa millor.

”Jo crec que pràcticament m'aporta diversió i en aquell moment estar súper bé” (G2-SE-316).

“Como un vehículo para cambiar la conciencia, es decir estado dinámico y bueno también como un tema hedonista porque te provocan placer, para pasártelo bien.” (G1-SE-417).

En ocasions, els efectes plaents de les substàncies, al ser tant intensos i agradables per als subjectes, poden esdevenir la finalitat del consum de substàncies.

“Molts cops em bé de gust sentir el que em provoca, els efectes de la substància depèn de quina, pues que em be de gust sentir això.” (G3-SE-223).

Les propietats emocionals també influeixen en com es viu la relació amb el grup d'amics en el context festiu. Això és aprofitat pels consumidors per experimentar amb un mateix i compartir-ho amb el grup. Així, quan es comparteix de manera conjunta l'experiència d'estar sota els efectes de les substàncies, es percep la realitat des d'un altre angle, que pot tenir com a resultat que es visqui la situació amb una major connexió grupal.

“Et descobreixes a tu mateix o jugues tu una mica amb la droga i la... li treus més suc, no? I jo amb els amics m'agrada fer això, m'agrada implicar-los molt, i fer com família, saps? I tenir moment, pues, que estiguem tots dins el tema, i tal...” (G2-SE-332).

L'alteració de l'estat de consciència pot funcionar com una eina que utilitzen els consumidors per a canviar les percepcions de l'entorn, que en la quotidianitat es viuen com asfixiants. Així, les drogues, en ocasions, s'entenen pels consumidors com una vàlvula d'escapament de les situacions difícils, pel

fet que en aportar estats de plaer el subjecte viu la situació de manera diferent. En algunes ocasions poden servir per a enfrontar-s'hi, en altres per evadir-se.

“Hi ha moltes coses d'aquesta societat que són molt lletges, no? I que si et pares a pensa a vegades t'agobies... i és quan vols trencar amb tot, deixar-ho tot i no ho fas, i no ho se les drogues et donen, al menys a mi em donen moments en què... pues no penso, o penso en altres coses, em donen una altra sensibilitat, penso les coses d'una altra manera que no ho sé veure sense sota els efectes de algunes substàncies.. coses que tenia a dins se'm mouen, se m'activen. (G3-SE-235).

Les propietats que posseeixen les drogues per a modificar l'estat d'ànim, igual que les que modifiquen l'estat físic, també són assimilades pels consumidors en el seu repertori de coneixement. Així, els usuaris de drogues poden anar a percaçar l'estat alterat per a gaudir més intensament de la festa, buscar complicitat amb els amics, evadir-se i, en general, veure el món des de una altra perspectiva.

El context de consum

El context de consum és un dels factors més determinants a l'hora de consumir substàncies. Ja hem dit que actualment el consum de substàncies il·legals, entre els joves estructurats socialment, a excepció del cannabis, es dona majoritàriament en context de festa. D'aquesta manera, el més freqüent entre els usuaris de substàncies és que *“no me'n vaig al parque un rato y me meto tres rayas de MDMA i una de farlopa (cocaïna) suposo que com tothom, no?” (G3-SE-171)* sinó que el consum es reserva pels moments de festa. Encara que un cop s'està en el context de festa, molts usuaris de drogues consideren que *“no és que necessiti drogar-me per passar-m'ho bé” (G7-SE-394)* i en moltes ocasions assisteixen a festes *“sense drogar-me. No necesito res” (G3-SE-200)*. Però per a d'altres sí que són *“como una especie de aditivo para salir” (G2-SE-164)* que ajuden a gaudir més intensament de la festa, convertint-se en una instrument per passar-ho més bé.

“Si no hi ha droga, pues, em costa més, no? O inconscientment surto igual però després potser no m'ho passo tant bé o no estic tan motivada per la festa” (G3-SE-152).

En funció de l'espai en que es produeixi la festa, els joves poden considerar l'espai com a més o menys adequat per a consumir. No tots els espais són adequats per a consumir, ni totes les substàncies compatibles amb certs espais.

“Festa en una casa d'algun amic i que no vaig a surti d'allà no em prenc drogues a no se que sigui un dia molt especial, que nos fotem tots unes setes així i sigui divertit perquè tots estem allà iguals, però que no em diu res, no? el drogar-me allà a una casa, allà, on estem fent unes birres, o lo que sigui, que a mi si em d'anar a ballar, si que, que puc anar sense drogar-me, però que em motiva més si em drogo, la veritat” (G4-RV-148).

El context també exerceix influència sobre els efectes de les substàncies. Les mateixes substàncies en diferents context poden modificar l'experiència, donant com a resultat expressions en diferents sentits dels efectes.

“Cuando lo disfruto más es cuando salgo, cuando bailo. Yo si es como una encerrona en una casa, como que no quemas la droga, me queda una

sensación como que no... que me cuesta más dormir, entonces a lo mejor... pienso más, le doy más vueltas a la cabeza..."(G2-SE-171).

La presència de drogues en els espais de festa, per a molts consumidors no es determinant per a elegir l'espai de festa, sinó el que creuen que els importa és el "plan" que s'organitza entre el grup d'amics.

"El plan, sobretot el plan, si més que si hi han drogues, o no hi han drogues, no és la prioritat, evidentment, condiona l'espai, depèn de quin espai, condiona més que hagin drogues o que no hi hagin, però és una variable, que no me motiva excessivament" (G3-SE-145).

Encara que per alguns freqüentar determinats espais de festa està associat indissolublement a consumir drogues.

"Tampoc he anat mai a una rave sense drogar-me, saps? No, no lo concibo, no se si vosaltres." (G3-SE-171).

Per a d'altres joves, el context de festa i el consum de drogues són indestruïbles. Alguns consumidors creuen que *"tot lo que és la festa té que veure amb les drogues" (G5-CO-160)*. La relació que s'estableix entre l'acció de consumir substàncies i el context de festa, per alguns consumidors, arriba a la situació de *"si no tengo drogas, no salgo!" (G6-DC-691)*, associant de forma directa *"la fiesta es drogas" (G6-DC-707)* perquè sinó *"no me lo voy a pasar bien" (G6-DC-707)*. Per alguns consumidors el significat de la festa es mostra indissociablement lligat al consum de drogues. Això ens fa preguntar sobre la frontera en el consum recreatiu i el problemàtic i el poder del llenguatge com a constructor de la realitat. Aquests consums associats a la festa han estat categoritzats com a problemàtics entre la literatura referent al tema, tot i que, en canvi, els consumidors que relataven aquesta associació en parlaven entenent-lo com a consum recreatiu i normalitzat, sense viure'l de manera problemàtica.

"Para mi salir de fiesta es salir a pasármelo bien, con gente colegas en un sitio donde haya música y nos metamos drogas. Si falta uno de estos elementos para mí no es fiesta, es otra cosa, que también me lo puedo pasar bien, pero ya no es fiesta." (G1-SE-49).

Si el consum de drogues es viu associadament a la situació de festa, també és cert existeix un lligam entre la situació de festa i el consum de música. La música, doncs, es converteix en un element contextual important en relació al consum de drogues. Per tant, la música és decisiva per anar a certs espais de festa i per compartir bones sensacions amb els amics. La transcendència del lligam de la música en la festa i el consum, es mostra fins al punt que, en ocasions, és aquesta la que determina el moment de consumir substàncies.

"A mí me gusta bailar, y si me tomo una pastilla, pues la música la entiendo de otra manera, es que no... no hay color." (G2-SE-164).

"Te estás horas bailando y te lo estás pasando súper bien, que no necesitas nada más que la peña con la que estás y la música que tienes. Eso es lo que me gusta, no?, el disfrute máximo, hedonismo puro, sí." (G6-DC-230).

"Bailar sin drogas, ¡no!" (G6-DC-695).

Com hem vist, pels usuaris de drogues, anar de festa està lligat en major o menor grau a consumir drogues. Per alguns joves, quan es planifica la festa, les drogues són relativament secundàries. Poden aparèixer o no en els plans. Això no els fa variar la voluntat d'anar de festa, però el que sí que els en determinarà la qualitat. En canvi, per a d'altres, les drogues són un element cabdal i sense elles no hi ha festa.

Les relacions personals, el grup i el consum de drogues

Consumir drogues en espais festius és una acció que molts joves només entenen com una pràctica grupal: *“si la gente no me acompaña no me puedo drogar”* (G1-SE-199). I, per molt que les drogues ajudin a relacionar-se amb la gent, alguns joves entenen que *“no saldría nunca a una discoteca y me comería una pastilla... yo sola, a conocer a peña... por mucho que te lo facilite. Me gusta más el rollo de..., o sea, con tus colegas”* (G6-DC-244). Per la majoria de joves, doncs, consumir drogues només adquireix sentit si es realitza amb els amics. Com a resultat d'aquest consum compartit, els efectes de les drogues permeten reafirmar les relacions fent que aquestes es mostrin amb una intensitat més elevada i que l'experiència de la festa sigui viscuda com més gratificant.

“Vas a buscar...moltes vegades, un efecte, vull dir, jo rarament bueno, crec que no va fet mai jo anar amb una bolseta de coca (cocaïna) o de speed (amfetamina) i me la fotrè jo sol. Vull dir un efecte. Que tu vols un estat i que tu vols una compenetració, bueno una compenetració o depèn de la droga, més o menys, t'alienees, però busqués un efecte compartit, no? Un efecte social, no? Està allí amb el col·lega,, uha, pues estem tots a tope i amb energia y jaja,,i estàs allà i no ho se, la flipada conjunta, no? també com una vivència més a vegades, com si anéssim al cine, però és una mica més, més intens,no?” (G3-SE-463).

Les drogues funcionen com a facilitadores de les relacions personals. Per això són apreciades pels consumidors, ja que *“de normal podries tenir certes barreres al cap, no? que fumant, o amb el md(MDMA), trenques barreres”* (G4-RV-136). En alguns joves consumir drogues els ajuda a superar la timidesa. Per tant, consumir drogues és una eina que creuen que els ajuda a mantenir i potenciar les relacions socials perquè *“és més fàcil comunicar-me”*(G3-SE-158), i que té com a resultat que *“te abres mucho más, te ayuda con la gente”*(G7-SE-398). Aquesta intensificació de les relacions personals mitjançant les drogues poden arribar a situacions que són viscudes com si *“te derrites, es como una fusión.”* (G4-RV-198). Estar sota els efectes de les substàncies o no estar-hi afecta en com es viu la festa i les relacions personals i, en ocasions, pot tenir com a resultat la modificació dels significats de les situacions i relacions que envolten el consumidor. La pròxima cita explica com una consumidora que està sota els efectes de les substàncies percep una situació de festa concreta de manera diferent si està serena o si no.

“A mi més que res potser és que em canvia el concepte, la visió, no? el que veig, per que si estic tota serena pues estic veien a la gent amb tots el caretos, saps? I m'estic morint de risa, de dir, ja veus, quin personatge en canvi, si jo vaig de MDMA, tot super bé, saps?, connectat amb tothom, en canvi si estàs allà tot normal i et ve un amb la cara descomposta, eh, no sé que; pues”,(G3-SE-189).

La normalitat que pot adquirir el consum de substàncies en alguns grups pot conduir a que s'instaurin una sèrie de pràctiques que en els ulls d'un profà poden ser vistes com una “desviació”, però que pels

membres del grup entenen amb certa normalitat. Tanmateix, un consum elevat exercit en grup també pot ser viscut com a normal.

“Lo que no me gusta es estar muy desfasada y estar sola. O sea, y ver que con la gente con la que voy no están. Pero si todo el mundo está un poco pa tras, no me importa, me gusta”. (G6-DC-222).

En consum de drogues es percep com un acte que permet intensificar les relacions i viure-les de forma que sense la drogues no seria possible. Per tant, les substàncies són molt apreciades per compartir la festa amb els amics, fins al punt que per a molts joves el consum no té sentit si no es fa amb el grup d'iguals. Així, és el grup qui en gran part crea la normalitat del consum de drogues, instaurant-la en les relacions del grup, assimilant-la per part de cada un dels membres com un paràmetre vàlid per a valorar la idoneïtat del consum propi i dels altres.

LA CARA BRUTA DE LES DROGUES

Les drogues són una *“arma de doble filo”* (G1-SE-419) que poden comportar tant situacions positives com negatives. Des del paradigma abstencionista s'ha caracteritzat que el consum de drogues comporta problemes inevitablement. Com hem vist fins aquest punt, això no és viscut d'aquesta manera, mal que sí que s'accepta que poden desencadenar problemes. Els consumidors de drogues tenen present *“que hi ha uns riscos”*, (G1-SE-419) en el consum que cal d'assumir per tal de gaudir d'elles. Els consumidors saben –en major o menor grau- que el consum de drogues porta implícit una sèrie d'efectes col·laterals que són viscuts normalment com a no desitjats. Els efectes no desitjats poden aparèixer en les hores o els dies posteriors i només queda l'opció d'assumir-los de la millor forma possible. Altres problemes no desitjats que apareixen a llarg termini amb conseqüències funestes, s'escapen del propòsit d'aquesta investigació. En els pròxims punts presentarem els riscos, problemes i efectes negatius a curt i mig termini, que entranya el consum de drogues, des dels ulls dels seus protagonistes.

Verí pel cos

En aquest punt presentarem els efectes negatius de tipus físic que comporta consumir drogues. Els joves quan surten de festa procuren que *“a la hora de consumir siempre buscas el objetivo de que sea positivo, no que al día siguiente te levantes y digas vaya mierda de noche”* (G1-SE-35). Encara que això no sempre és així i al dia següent es dona *“el rollo este de agghhh, te quieres morir”* (G6-DC-246), pel fet que el consum de substàncies ha estat inadequat i *“llavors t'entra el bajón i el següent dia estàs més choff”*. (G6-DC-526). Els efectes negatius de tipus físic és presenten principalment quan s'ha realitzat un consum no adequat de substàncies. L'estat en el qual es queda el cos després d'abusar de les substàncies pot generar un malestar que pot ser viscut amb sentiment de culpabilitat.

“Jo més per el que em sento culpable molts cops és per l'estat físic meu, no? que em trobo malament potser al dia següent, estic rebentada, plena de morats per tot arreu per que me caigut, saps? Mil vegades, tinc l'estómac fet caldo perquè, segurament, no em passa amb la droga perquè, sempre mesures, tinc bastant control en tot moment, no? Per exemple amb l'alcohol i els porros, vull dir, a la que vaig drogada, ufl, desfase, saps? No paro, i no m'enterro i al dia següent he begut una de alcohol impressionant i tinc

l'estómac que me puc morir, i això sobre tot que me fa sentit molt culpable de no... devia d'haver parat, abans” (G3-SE-231).

Verí per l'ànima

Un altre tipus d'efectes negatius són els que estan relacionats amb els estats emocionals. El consumidor considera que les situacions emocionals negatives apareixen quan no s'ha fet un ús adequat de la substància o perquè les mateixes propietats de les drogues, inevitablement, comporten estats emocionals que es viuen com a desagradables. Un efecte emocional negatiu que comporta el consum de drogues és, per exemple, el sentiment de culpabilitat, que pot aparèixer quan el consumidor considera que “ha perdut el control”.

“Pues no sé el típics dies que la lías que te cagas i te'n vas a sobar no te'n recordes de res, i l'endemà, la pena t'explica lo que has fet una mica, i no se si és, bueno a mi, el sentiment de culpabilitat és quan, quan em dono compte de que vaig perdre el control completament saps? Que em vaig deixar anar, que ja no era jo drogada sinó una droga tota sola sense cap manera, no ho se, de part de autoritària i llavors, no ho se, busques portar descontrol i t'asusta a lo millor una mica, dius, hòstia, igual m'hauria d'haver calmat o controlat una mica més, no ho sé, no em passar cada dia, no?” (G3-SE-208).

Un altre efecte emocional negatiu producte del consum de substàncies es pot manifestar quan no s'ha sabut dir que no al consum.

“Ah, va! Es una raya no pasa nada!”. Cuando tomas la primera ya está, ya las has cagado, sabes? Y esto a mí... esto a mí me ha creado malestar.” (G2-SE-449).

Com hem dit, el consum de drogues que es viu com a normal es produeix en un context de festa durant els dies festius. En canvi, quan es consumeix en un context i un temps que no es considera l'adequat, pot generar estats de malestar emocional.

“Te das cuenta que un martes has salido a cenar, te vas a dormir a las dos y te has metido unas rayas.” (G2-SE-437).

Un altre malestar de tipus psíquic es pot produir en situacions en què s'ha deixat de complir obligacions familiars, acadèmiques o laborals.

“A mi em ve més per la responsabilitat que deixo de fer l'endemà o quan surts de festa i a l'endemà estàs super petat i jo que si tens coses que fer, no ho sé, el meu sentit de responsabilitat, pues, surt, aflora i dius hòstia tíó, has perdut dos dies i mig quan no ho podies haver perdut i tenies coses que fer... o si que per mi això que dius de culpabilitat va més lligat a la responsabilitat, no ho se, laboral, o estudiantil.” (G3-SE-212).

Les baixades o els “bajons” són un component intrínsec del consum d'algunes substàncies. Els “bajons” es caracteritzen per un malestar de tipus anímic i emocional. Així, entre els consumidors es donen situacions del tipus “con el md (MDMA) he disfrutado mucho y todavía disfruto, pero cada vez,, el bajón de después lo soporto menos”,(G4-RV-198). Per tant, amb les substàncies es gaudeix però

també es pateixen efectes negatius de manera que als consumidors només els queda aguantar els efectes emocionals negatius de forma estoica o abandonar el consum.

A la següent cita es parla del dimarts com el dia en què es presenta, normalment els “baixons”. Aquesta situació és tan freqüent entre alguns joves es parla fins i tot del “síndrome dimarts”. Amb aquesta expressió es manifesten els efectes negatius de tipus emocional que es produeixen després del consum d’una de les substàncies més consumides –la MDMA-. Es diu “síndrome dimarts” perquè si el consum és produït el dissabte a la nit, els efectes emocionals negatius no apareixen fins el dimarts degut a les peculiaritats farmacològiques de la substància. En ocasions, aquests estats emocionals negatius són viscuts com a normals i indissociables del consum, ja que són la cara bruta del consum de substàncies.

“Yo el martes, pues sí, típico martes, “ay estamos a martes!”. Que de repente me levanto con más mala leche y entonces ya digo “ah, vale, que es martes!”. E incluso una vez que he dicho: “ ah, vale, que es martes!”, mi cabreo se reduce, mi cabreo, mi sensibilidad, mi lo que sea negativo que pasa el martes. Y mira que es curioso, que sabes que más o menos, si es un sábado da un martes, es un día y medio, por lo menos yo. Pero... Y hay muchas veces que no me doy cuenta hasta mitad del día, pero ya te digo, en el momento en que yo soy consciente, digo: “anda coño, si has consumido, , pues es normal”.(G6-DC-520).

Hem indicat amb anterioritat que les drogues poden utilitzar-se com a vehicle d’evasió de situacions personals o socials que es viuen com a asfixiants i causen malestar al consumidor. El que també és freqüent és que quan els efectes passen, els problemes continuen podent empitjorar la situació.

“Más que res quan jo no he estat bé, no? he tingut algun problema o..sempre quan...he tingut algun mal rollo... ha sigut quan jo en aquests moment no tenia el cap com per.. menjar que m’estava menjant, i llavors clar, molt cops se’m se gira, així i és quan me’n penedeixo d’haver-ho pres, no? perquè se m’accentuen tot els problemes que he fet o si estic malament per una cosa encara ho veig molt més negre ...” (G3-SE-210).

Les drogues poden ser utilitzades com una vàlvula d’escapament que evadeix però no soluciona els problemes. Com s’il·lustra a la següent cita, els problemes poden ser el motiu pel qual es consumeix, però el consum no soluciona els problemes sinó que encara els pot empitjorar més.

“Les èpoques que potser em drogo més, és las que estic malament i segons la droga encara fa que estigui pitjor, però moltes vegades ho fet perquè estic malament” (G3-SE-277).

Les anteriors situacions, que els consumidors consideren negatives i desagradables, tenen com a resultat que en la major part dels casos es cregui que s’han d’evitar. Les situacions desagradables s’assimilen al repertori de coneixements dels quals disposa un consumidor respecte els efectes que aporten a les substàncies. Les experiències que resulten dels efectes negatius que s’han viscut en primera persona pot influenciar els pròxims consums. En algunes ocasions per a abandonar el consum, en altres per a fer-lo disminuir.

El consum, el grup i els problemes

El consum de drogues no només té conseqüències negatives a nivell físic i psíquic, sinó que també les pot generar a nivell de relacions. Així, quan el consum d'algun membre del grup no s'ajusta al consum que s'ha "institucionalitzat" dins del grup, es poden generar desavinences entre els membres.

"Si tú le dices: "hey, que igual te estás pasando", "buaah!, fuera", sabes? O consumen a escondidas o hacen cosas extrañas. Yo estos puntos en la droga entre amigos también lo he visto. Pero llega un momento que ellos por la razón que sea, consumen más que tú, o consumen de una forma, con la cual yo no comparto". (G2-SE-340).

La situació també pot donar-se inversament, és a dir, quan el consumidor considera que el consum del seu grup és massa elevat i decideix retirar-se de l'espai de festa i abandonar la companyia del grup per tal de no tenir efectes negatius.

"No me gustan tanto..., por ejemplo si estoy con una gente por la mañana y es el rollo drogófilo de "venga, una raya, otra, otra", y... no se habla, me atrapa. Tengo que cambiar de pantalla, me atrapa mucho. Si no se habla, prefiero irme a dormir o no tomar speed o cosas así. O irme para casa y estar en mi casa sin poder dormir, pero... pero a mi rollo, vale?. Lo que no me gusta es esos atrapes colectivos". (G6-DC-244).

Els efectes de certes drogues també poden afectar de manera negativa a les relacions del grup quan s'està en la festa i tothom està sota els efectes de les drogues.

"Un ambiente de mucho md (MDMA) me agobia también, porque es como muy, muy, demasiado, no? la gente llega a ser un poco babosa también, no quería decir esta palabra, pero sabes que te,, puede ser un poco cargante", (G4-RV-198).

Consumir drogues en grup no està exempt de problemes que afecten a la dinàmica grupal. En el grup s'instaura una normalitat en el consum de drogues, però quan algun membre del grup s'aparta d'aquesta normalitat, es poden generar malestars dins del grup.

LA INFLUÈNCIA DE LES RELACIONS SOCIALS I LA FEINA

Les relacions socials a les quals estan vinculats els usuaris de drogues, com pot ser les parelles, els amics o la feina, influeixen en l'expressió que adopta el consum de drogues. Complir amb els compromisos que tenen adquirits amb la feina o amb les relacions personals pot comportar que modifiquin les pautes de consum de drogues fins a abstenir-se de consumir-ne. En aquest punt exposarem com les relacions socials i la feina poden regular el consum de drogues.

Les parelles

Adquirir un compromís de tipus sentimental amb una altra persona pot influir en el consum de substàncies per tal de satisfer les necessitats o obligacions que genera aquest tipus de relació. En ocasions, pot ser un mateix qui es reguli el consum per voluntat pròpia, tot i que a vegades es

disminueix el consum per exigències de la parella. El consum d'un dels membres pot ser font de desavinences.

“Normalment i ha molts cops que em privo de prendre més, per que voy con el pac duo, saps? Els que tenim parella a vegades també, no ho se a mi a vegades em passa, pues diu bueno, pues como esta el otro, anirem cap aquí, o anirem cap allà, o que vol fer un o que vol fer el altra, a mi a vegades, doncs, em fa dir si, si em prenc més o em prenc menys.” (G4-RV-294).

Els consumidors que coneixen les peculiaritats de tenir parella i consumir drogues poden optar per a tenir parelles consumidores ja que consideren que es troben al mateix “nivell” (ja sigui en la festa com en l'adveniment diari). Això comporta que es tingui la sensació que tenint parelles consumidores s'eviten problemes degut al consum.

“A mí es que no, yo con alguien que no tome drogas, no voy”. (G6-DC-715).

Tenir parella per alguns consumidors és una font de regulació del consum de drogues (a vegades per intensificar-lo, a vegades per disminuir-lo o fins i tot per desaparèixer). En l'expressió que sigui, el compromís que és té amb la parella fa tenir en compte la voluntat de l'altre a l'hora de consumir. Altres, per evitar problemes amb la parella relacionades amb el consum, només busquen parelles consumidores.

La feina

Els joves que han participat en els grups de discussió són joves integrats en la societat, que no tenen cap tipus de problema de marginalitat. El treball, com a institució social a la qual la gran majoria de consumidors estant vinculats, té un fort poder per a influir en el consum de drogues. Si els joves se'n van de festa però en les hores o dies posteriors han d'anar a la treballar i complir amb les responsabilitats, és molt probable que la seva pauta de consum es vegi alterada. Així, per complir les exigències de la feina, el consumidor es dota de responsabilitat.

“Yo intento ser muy consciente de lo que estoy haciendo y luego ser consecuente, no, por que eso es lo que me va ayudar a llevar mejor los días de después. No luego, el lunes, decirme: “mierda, por que hice esto el viernes”. Pues no, lo sabía y decidí conscientemente, no?, tomé la decisión. Todo depende de cómo te lo plantees.” (G2-SE-115).

Quan s'ha de complir amb les obligacions de la feina, aquestes poden influir al consumidor fent-lo renunciar a consumir durant el cap de setmana per tal d'arribar el dilluns a la feina en òptimes condicions.

Por eso también escojo, no?, si tengo que estar el lunes en el trabajo, hablando, tal... es que ya me da pereza el hecho de consumir, por todo lo que me comporta.” (G6-DC-532).

En ocasions la feina pot conduir a l'abandonament temporal del consum, ja que el consumidor considera que així ho exigeix la feina i prefereix abandonar el consum que exposar-se al risc de tenir problemes a la feina.

“Abandonar el consumo? Hombre, yo lo abandono a épocas.

Por? (Moderador)

Pues por que tengo que hablar el lunes 5 horas y la cabeza no me atina, simplemente. Entonces ya me supone... me supone un... No me compensa. O sea, si me compensa, lo hago. Si no me compensa... Entonces, cuando tengo que tener la cabeza que tengo que hablar y pensar y tal... Es que si no me pilla el jefe que me he ido de fiesta! Y abandonarí a pues por... por eso, básicamente". (G6-DC- 675).

Les exigències de moltes feines actuals provoquen un estrès que desencadena situacions negatives a la vida del treballador. En ocasions, quan el consumidor està sota els efectes de l'estrès, aquest pot interferir en el seu consum de substàncies, en major o menor grau, fent-lo abandonar el consum en certs casos.

"Si... estoy muy estresada en el trabajo, pues tampoco va a ser una época de mi vida para tomar sustancias." (G1-SE-925).

Com hem vist, les exigències que marca la feina en la societat actual són una font de regulació poderosa del consum de drogues, fent que els joves que estan sota la disciplina de la feina modifiquin, redueixin o abandonin el consum de drogues, per tal que el rendiment a la feina sigui l'adequat i el consum de drogues no els generi problemes.

El grup

El grup d'amics funciona com a mecanisme de regulació del consum de substàncies entre els seus membres. Els discursos que ha generat el grup entorn al consum de drogues fa que els membres integrin les pràctiques de consum en el seu repertori de coneixement i activitats, tenint com a resultat més notori la normalització del consum de drogues dins dels grup. Així, en ocasions, a l'estar integrat i normalitzat el consum de drogues, es poden donar situacions en que algun membre que abans de la festa havia decidit no consumir, al veure els seus amics consumint, acabi prenen drogues.

"Si mis amigos tienen drogas pero yo he decidido no tomar, acabo tomándolas." (G6-DC-689).

En els grups en que el consum està normalitzat, la pràctica d'invitar a substàncies entre els membres és comú i ben valorat. Encara que a vegades pot conduir a consums indesitjats. Com il·lustra la següent cita, en la que el jove compara el fet d'invitar a drogues amb una actitud paternal que cuida als membres del grup per a que tots consumeixin:

"Y un poco ir como los papis por la vida, no? que te vienen: quieres algo más? I ya bueno, acabas tomando, no? por inercia a veces, yo le echo" (G4-RV-301).

Un altra influència del grup és la regulació del tipus de substàncies que es consumeixen durant la festa. Alguns consums de substàncies poden ser viscuts com a incompatibles amb els consums de la resta del grup.

"Si estic amb gent que s'està fotent speed, pues jo no em fotre setes, perquè estaran per allà mig enfadats, i jo està per allà, uueeeehhh, saps?". (G3-SE-167).

Algunes persones, a més, consideren que certes substàncies (de tipus al·lucinogen, per exemple) només poden ser consumides amb persones de confiança.

“Jo no em puc ficar setes per exemple amb gent que no conec de res, perquè puc pillar un xungo tremendo, un mal viatge que te cagas me puc ficar a dintre de una caixa i no sortir” (G3-SE-171).

Si bé en les anteriors situacions veiem que el grup influencia en el consum de drogues degut a la normalització del consum de substàncies, també veiem que el grup també regula el consum dels seus membres quan aquest s'escapa dels paràmetres de normalitat que ha marcat. Així, el grup treballa per tal que el membre, que té un consum que és vist com a problemàtic, reflexioni sobre el seu consum, per tal que torni a entrar en els patrons de normalitat que marca el grup.

“Por que a mí me gusta pegarlo —el toque- y me... y creo que cuando se pega es por algo, por que a veces es uno mismo el último que lo ve. Y he visto demasiadas veces gente que no lo ha visto y que los colegas han pasado de eso...! sabes?, y ves, y los colegas son los primeros que ven que alguien tiene problemas.” (G6-DC- 899).

En resum, el grup influencia de forma notable els consums de cada un dels membres. El grup marca una normalitat en el consum de drogues, que fa que els membres del grup ho integrin, en el seu repertori de coneixement. Aquesta normalitat pot conduir a substàncies quan s'està amb el grup. A més, el grup també condiona amb el tipus de substància que es consumeixen. El grup els consums, tant per que es produeixin com per a que no es donin.

COM CONSUMIR DROGUES I EVITAR PROBLEMES

En aquest últim apartat dels resultats exposarem les estratègies que utilitzen els consumidors per a disminuir riscos i problemes associats al consum de drogues. Aquestes estratègies es poden anomenar de diverses maneres, en funció de les ulleres teòriques que utilitzen. Per exemple, autopreservació o instint de vida, entre d'altres, però nosaltres ho anomenarem la cura de sí.

Els consumidors tenen present que la seva vida és molt més que el consum de drogues, per tant consumir és una activitat de les múltiples de que disposen. Però aquesta activitat porta implícit una sèrie de riscos que cal evitar. Consideren les substàncies com una eina amb diverses possibilitats, que intenten utilitzar de forma correcta, que els permet obtenir els efectes desitjats, i que no s'ha de convertir en una arma perjudicial. Això implica saber buscar els moments adequats per a consumir substàncies sense interferir en la vida quotidiana.

“El tema d'alterar la consciència és algo que m'agrada i l'experimentació, però també és algo que penso que s'ha de tenir clar i hi ha un moment que sí i un moment que no. I hi ha dies que sé que no i moments en què dius vale.” (G1-SE-427).

Entre la majoria de consumidors és freqüent pensar que “de moment crec que em controlo a mi mateix i sé dir que sí, i dir que no” (G7-SE-591). El control sobre el consum de substàncies funciona com a indicador per a valorar la responsabilitat en el propi consum. El que es considera consum responsable neix de la l'experimentació i l'experiència que ha anat adquirint al llarg del temps el consumidor de drogues, que li ha permès obtenir un coneixement per a regular-ne el consum.

La freqüència de consum.

La periodicitat del consum de drogues és vist pels consumidors com un element que pot comportar problemes. Per això consideren que *“parteixes des del punt de vista de no consumir droga quotidianament i per necessitat, no? Sinó per oci més que res”* (G3-SE-237). A més, els joves creuen fermament que consumir drogues esporàdicament i en contextos festius redueix la possibilitat de tenir problemes. El problema més sever que visualitzen és la temuda addicció.

El consum sostingut en el temps és indicatiu de consums excessius que s'associen a problemes, quan els consumidors ho viuen així i, aleshores, posen en acció estratègies per tal d'evitar la freqüència elevada de consum. Una de les estratègies per la cura de sí, relacionades amb la freqüència de consum, és consumir de forma espaiada. Així, es treballa en el sentit que el consum no entri ni influeixi en la vida quotidiana, que per la majoria de consumidors és el límit del consum recreatiu. Està estès entre els consumidors que la freqüència de consum ha de ser més àmplia que consumir cada cap de setmana.

“Intento tampoco que no sigui molt freqüent. Tampoc m'influeixen molt a la meua vida, perquè no crec que sigui molt freqüent, no? no em drogo cada cap de setmana, ni...saps? Ni un cop cada dos setmanes, ni, bueno, tinc èpoques, no? però no ho trobo que estigui dins de la meua vida quotidiana.” (G3-SE-239).

En ocasions, la freqüència en que es consumeix ve marcada per diferents situacions personals i socials que ajuden a regular el consum de substàncies. Així, entre molts consumidors trobem, al llarg de l'any, oscil·lacions en la freqüència del consum, que venen motivades per qüestions personals i socials que ajuden a que sigui més o menys espaiat.

“Lo de tomar drogas también me va por etapas, a lo mejor hay un mes que me tomo tres veces, tres fines de semana, pero a lo mejor hay cinco meses que no me tomo nada, o sea que tampoco me preocupa, no?”,(G2-SE-306).

A voltes, quan es considera que el consum ha estat intens durant un període de temps, es decideix abandonar el consum temporalment per tal d'evitar els riscos associats al consum.

“A vegades, doncs si tens dos setmanes que te les has fotut perquè, mira, et venia de gust i les circumstàncies s'han donat, i mira no sé, sóc conscient que després necessito un stop, un kit-kat bàsicament”. (G7-5-412).

Un forma per espaiar els consums de drogues és aprofitar el cicles estacionals, ja que per regla general, a l'hivern la freqüència de festes –sobretot a l'aire lliure– disminueix sensiblement. Així, per a molts consumidors si es baixa el ritme de la festa també baixa la freqüència de consum.

“Als que ens agrada més sortir al aire lliure a fer les festes a fora que tirem una mica més això, hi ha tot el període de l'hivern que també fem una mica de hivernació, que per mi no anar de festa uns mesos... jo vaig estar tres mesos, 34 mesos, sense consumir md (MDMA) i per mi és un paroncillo, no?” (G4-SE-333).

Com podem veure, la freqüència de consum es regula per diferents motius, disminuint la intensitat del consum, a vegades de forma premeditada, a vegades aprofitant l'avinentsa de que no es va de

festa. La regulació de la freqüència de consum és una estratègia eficaç perquè no es produeixin problemes, sobretot l'addicció.

Estratègies per a reduir riscos

Consumir substàncies, com hem dit, pot comportar una sèrie de problemes físics i mentals. Les estratègies per a reduir riscos són molt diverses i àmplies. A continuació en presentarem una petita selecció per tal d'il·lustrar com els consumidors treballen per a evitar problemes.

Una de les múltiples estratègies per a reduir riscos és dormir les hores adequades, ja que la manca de descans pot ser la responsable de part del malestar físic i psíquic.

“También depende de cómo descanse, si por ejemplo puedo dormir, si me pego la empalmada hasta el domingo y no puedo dormir 10 horas seguidas, entonces sí que tengo bajón, pero lo tengo de mala hostia de no haber dormido.” (G6-DC- 526).

Una altra estratègia per a reduir els problemes a curt termini és regular les dosis quan es consumeix, per tal de reduir els efectes negatius de les substàncies i no sofrir “baixons”.

“Però el cops que et pots passar més amb el md (MDMA), potser és més dur, saps? i llavor dius, hòstia, la reflexió és com més profunda penses: cal o no cal... jo la veritat que des de quan vaig començar a prendre mdma fins ara he reduït les dosis, però notablement.” (G4-RV- 288).

Un altra situació que fa que els joves es regulin el consum de substàncies és els temps que s'inverteix en la festa, com s'aprecia a la següent cita en que si s'inverteix molt de temps en la festa i el consum és viscut com a negatiu pel fet que es volen realitzar altres activitats. La voluntat de realitzar altres activitats fa disminuir el temps de la festa i per extensió el consum de substàncies. Aquesta voluntat de realitzar altres activitats és una expressió de la cura de sí.

“Cuando ya el fin de semana se me ocupa demasiado con la fiesta, cuando se repiten varias veces, me quedo agobiada. Pienso: “joder, llevo tres fines de semana que en mi tiempo libre lo único que he hecho es estar drogándome y estar con peña”. Entonces tengo ganas de estar conmigo, tengo ganas de estar en mi casa. Por eso abandono el consumo. O tengo una pareja y me mola el parejeo en casa”. (G4-SE-711).

Sense les estratègies per a reduir riscos, la facilitat en que poden aparèixer problemes relacionats amb les drogues són més alts i, per tant, els joves se les apliquen a sí mateixos i al grup, amb la finalitat de mantenir els consums i la vida quotidiana sense problemes. Encara que hem presentat aquestes estratègies per a reduir riscos, ens hauríem de preguntar si s'apliquen sempre, només en ocasions o si només són una declaració d'intencions. A més, també ens hem de preguntar sobre l'extensió que té entre la població consumidora l'ús de les estratègies per a reduir riscos.

La salut

La salut és molt important per a qualsevol persona. I els consumidors de drogues també manifesten interès per a preservar la pròpia salut. Entre els consumidors es detecta una sensibilitat enfocada al control del consum en funció de l'estat de salut (o malaltia) que tenen o que creuen que poden arribar a tenir.

“Jo no tinc perquè renunciar a les drogues perquè a mi m’agraden però tampoc puc abusar amb elles perquè sé que és una cosa nociva per la salut. Llavors, pues més o menys crec que sóc una persona responsable en aquest sentit i responsable de mi mateix” (G7-SE-412).

La següent cita d’una consumidora ens explica que quan ha consumit molt reiteradament, ha tingut canvis d’humor que l’han conduït a replantejar el consum que tenia d’una substància en concret.

“Jo lo abandonaria, lo primer perquè lo abandonaria és per si veiés que me està afectant a la meua salut, no? i no ho sé també si alguna em suposa amb que jo canviés personalment, no sé com dir-ho jo he tingut a vegades èpoques de consumir bastant una substància i tenir canvis de humor, saps? I amb certa gent i, en certs moments no poder comunicar, ..(sona un mòbil)..llavors això em motiva a no consumir aquesta substància,, al menys com la estava consumint. (G3-SE- 495).

Encara que els consumidors s’han desvinculat en gran mesura del discurs prohibicionista, sempre pot quedar una certa sensació de por per l’incertesa que pot produir el consum de drogues. Aquest discurs es pot manifestar sobretot amb la por a la addicció i a no poder controlar la situació en algun moment determinat.

“La meua motivació per deixar de consumir una droga seria això, si veig que me afecte molt les ganes d’una vida, o si la deixo és per salut més salut, no? és tot salut, no? però és que salut és potser de dir ostres, ja no puc, em relaciona de la mateixa manera si veig que m’està alienant, no? quan algo, o que hi estat pensant constantment i que no pots controlar-ho, a mi això, em fa por i és un motiu per dir, no? això només està fent bé, no?” (G3-DC-497).

L’embaràs és una situació que faria abandonar el consum entre la gran majoria de consumidors.

“Si me quedo embarazada no será una época de mi vida -para drogarme-.” (G1-SE-925).

Els consumidors, durant el procés de socialització, han assimilat un discurs sobre la salut, que els fa considerar que necessiten cuidar-se. Aquest discurs es manté present, encara que es consumeixin drogues. Així, els consumidors es preocupen per la seva salut i ho demostren posant en acció una sèrie d’estratègies per a preservar-la. Així, entre la majoria dels consumidors que consideren que consumeixen de manera responsable, a la mínima percepció del senyal de perill per la salut els hi faria replantejar el consum.

La balança que pesa els efectes de les drogues

Els discursos elaborats per a explicar com s’articula la cura de sí entre les persones consumidores de drogues han estat utilitzats recurrentment perquè es valoraven les experiències tant positives com negatives, com si fos un balanç. La balança funcionaria de la següent manera: els consumidors jutgen les experiències viscudes, valorant els efectes i les conseqüències com a positives o negatives. La sentència que resulta del judici de les experiències pròpies, elabora, significa i orienta els pròxims consums de drogues, ja sigui per continuar consumint o per abandonar el consum – d’alguna o totes de les drogues. Les persones que procuren no tenir problemes amb les drogues tenen present (implícitament o explícita) la balança. Les aprehensions de les experiències en el

consum de drogues seran les que marcaran el sentit en que es decantarà la balança. Aquests decantament guia i orienta la subjectivitat del consumidor de drogues.

La següent cita ens mostra com funciona a curt termini la balança: en una banda hi ha els efectes positius i, en l'altra, els negatius.

“Clar, jo crec que sempre és una balança. La balança on poses la relació: satisfacció que vas a obtenir con lo que esto te va a suponer en tu vida, sobretudo al día siguiente. Yo creo que con el paso del tiempo, sobretudo si empiezas a enrolarte en un trabajo que tiene responsabilidades, lo que decía ella y tal, yo creo que esta balanza se vuelve mucho más selectiva, más estricta, afinas más. Yo por ejemplo, ahora me planteo si quiero salir un fin de semana de fiesta-fiestón, pues, el viernes: tengo dos días por delante. Y aún así, me lo planteo una semana que el lunes no tenga algo importante que hacer, por que si ese lunes tengo que estar al 100% a la nueve de la mañana, ya sé que va repercutir el haber salido de fiesta el viernes”. (G2-SE-103).

La següent cita, en canvi, ens mostra com funciona a llarg termini la balança: on es valoren les experiències que s'han acumulat, sobre els efectes de diferents drogues, tenint com a resultat que quan les experiències negatives pesen més que les positives, s'abandona el consum d'aquesta substància.

“Jo deia això de que abans jo em fotia speed, saps?, i... em molava el morat que em donava, el bon rollo que em donava, el paliqueo que podia tenir, però vaig veure que no. Per mi, la valoració que vaig tenir és que no em sortia a compte el que em donava de bo, amb el que em donava de dolent el dia següent. Per lo tant, vaig deixar de prendre'n. Amb altres drogues, per exemple, pues, pues no em passa això, saps?, em dona coses dolentes al dia següent o al mateix dia o lo que sigui, però veig que és molt més positiu també el que em dona de bo, que el que em dona de dolent, i acaba guanyant, saps?” (G5-CO- 402).

La metàfora de la balança ens il·lustra com els consumidors valoren els efectes positius i negatius que els hi aporten cada una de les drogues, convertint les persones que la tenen més present en consumidors selectius de substàncies. Així, la balança que pesa els efectes de les drogues i que cada un dels consumidors pot posar en funcionament, permet orientar els consums fins al punt de fer abandonar algunes substàncies.

CONCLUSIONS

En el resultat hem presentat els discursos elaborats pels joves, que ajuden a explicar el component subjectiu del consum de drogues. Com hem vist, les situacions en que es presenta el consum de substàncies són diverses i riques en matisos, que permeten construir un ampli ventall de significats que s'utilitzen per a ordenar la subjectivitat. En les presents conclusions, presentarem els trets psicosocials més rellevants del consum de drogues per a reflexionar sobre les implicacions en la subjectivitat del jove consumidor de drogues. Concloem l'article a partir dels discursos que ens han

ofert als participants en els grups. No obstant considerem que, a grans trets, presenten els fenòmens més comuns del consum de drogues.

El consum recreatiu de cap de setmana és l'expressió majoritària que adquireix el consum de drogues en l'actualitat. En la majoria de consumidors no desencadenarà una trajectòria erràtica amb final dramàtic. En altres (una minoria), però, sí que tindran problemes severes a causa de les drogues. Encara que el discurs abstencionista avalat per diversos sectors de la societat creu que consumir està associat a desestructuració social i a altres problemes de forma inevitable, com hem vist, això no té perquè ser així. El discurs abstencionista no és vàlid per als consumidors perquè no accepta l'ús recreatiu de substàncies. A més, associa el consumidor de drogues amb un perfil personal amb el que el consumidor recreatiu no s'identifica. El discurs de la reducció de riscos és més afí al discurs que elaboren els joves pel que fa a la gestió del propi consum. El discurs que ajuda als consumidors recreatius a interpretar "el món de drogues" és el que ells mateixos elaboren a partir de les experiències pròpies o alienes, ja que són aquestes les que construeixen els significats del que són les drogues. La integració en la subjectivitat d'aquests discurs construeix conjuntament amb els altres consumidors els hi permet interpretar els significats del consum i valorar si està dins dels paràmetres de la normalitat.

Les drogues ofereixen un ampli ventall d'efectes positius i desitjats, que són els que en motiven el consum. Algunes drogues modifiquen l'estat físic, permeten mantenir o augmentar el ritme de festa mitigant la fatiga i la son i, a més, també ajuden a controlar els efectes d'altres drogues. Altres drogues alteren la percepció de la realitat provocant efectes sobre l'estat d'ànim, que permeten viure més intensament la festa, gaudir de sensacions plaents, experimentar amb el propi cos o evadir-se dels problemes quotidians, etc. A nivell psicosocial, les drogues en els espais de festa s'utilitzen com una eina que permet obtenir aquestes sensacions físiques i psíquiques plaents. Però aquesta eina, en hores i dies posteriors, es pot transformar en una arma que els "fereix". Els efectes negatius de les substàncies a curt termini són ben conegudes per els joves, ja que són part indissociable de les drogues (els "baixons", el malestar físic o emocional) es pateixen inevitablement si el consum no ha estat l'adequat. Així, a la balança que pesa els estats de gratificació i els inconvenients, quan els efectes negatius pesen més que els positius és molt probable que s'abandoni el consum de les drogues.

El consum no s'acostuma a donar de manera individual sinó que normalment es produeix en el grup d'amics amb els quals es comparteix l'experiència dels efectes de les substàncies. Al llarg de l'experiència de consum, els joves van compartint amb els seus semblants el context de consum, la qualitat de les relacions personals, les vivències dels efectes positius i negatius i, en general, totes les cares que adopta "el món de les drogues". De les experiències compartides en resulta un conjunt de significats (de què són i de perquè serveixen les drogues) que s'integren en la subjectivitat dels consumidors i que són de vàlua per a orientar les experiències de consum. Aquest univers simbòlic de significats regula les pràctiques de consum que s'instauren com a normalitzades i no problemàtiques en el sí de les relacions personals. En el moment en que algun subjecte deixa d'entendre els significats en el sentit que ho fan els iguals, ja sigui augmentant la periodicitat de consum, la dosificació o travessant la frontera de consumir també en els dies feiners, aquest serà considerat com a membre "problemàtic" o "desviat" del grup. Això farà treballar conjuntament al grup i a l'individu per a trobar una nova orientació al consum problemàtic. Per contra, sí l'usuari no comparteix el significat del consum problemàtic, és probable que aquest s'integri a una altra xarxa de relacions on es comparteixin els significats de les drogues i el seu consum.

Segons els consumidors que han participat en els grups de discussió, el context de consum de drogues il·legals està ben limitat: els espais de festa. El consum que surten d'aquest paràmetres acostuma a ser viscut com a "desviat". El consumidor recreatiu compleix amb les pròpies obligacions (feina, estudis) i compleix un correcte funcionament que comporta no consumir ja que les drogues són reservades per a la festa. Com ja hem dit, el consum es considera oportú en el temps d'oci, però no en totes les festes es considera adequat consumir. Els joves busquen un context idoni i una companyia que facin agradable l'experiència ja que, a nivell subjectiu, l'efecte de les drogues es veu interferit per aquests dos factors. El coneixement que tenen els consumidors sobre les propietats de les drogues pot fer que en el moment de la festa aquestes es trobin a faltar, ja que saben que amb les drogues la situació es veu d'una altra manera i tot acostuma a anar millor (en el sentit que la intensitat de la festa augmenta, especialment, en relació amb la música i els amics) o, si més no, aquest és el resultat de l'aprehensió subjectiva. Per alguns consumidors, la festa significa consumir drogues. Aquesta associació no és viscuda com quelcom negatiu, sinó que es viu amb normalitat. Això s'observa fins al punt que alguns participants narren sense embuts que, en cap cas, no val la pena anar de festa sense consumir drogues. Si més no, consideren que poden dedicar el seu temps d'oci a altres activitats tant o més gratificants que anar de festa. Aquesta disparitat d'opinions entre els mateixos consumidors ens fa plantejar que la frontera entre el consum recreatiu i el problemàtic se'ns presenta difusa, poc delimitada. Per exemple, hem detectat que en alguns casos, el significat fruit de l'associació de la festa amb les drogues es viu com a normal mentre que, en altres casos, els mateixos consumidors perceben aquesta associació com a nociva o problemàtica (consideració que comparteix gran part de la literatura especialitzada, Aurelio Diaz, Mila Barruti, Concha Doncel, 1992:113).

Quan ens apropem a la relació entre els consumidors i les institucions socials a les quals estan inscrits, trobem que aquesta esdevé un instrument eficient per a controlar el consum de drogues. Tanmateix, aquest control incideix en el propi subjecte, que és qui regula el consum per poder complir amb les exigències que li marquen la feina o les relacions personals. En contra de la idea compresa pel paradigma abstencionista, que dibuixa un perfil de consumidor desvinculat de les institucions socials de les que forma part (perfil que sí que compleix l'heroï nòman), observem que, en general, el consumidor recreatiu de drogues té la necessitat o la voluntat de ser membre actiu de les institucions socials a les quals està vinculat. Aquest segon punt de vista, precisament, coincideix amb el del paradigma de salut pública. És més, la relació amb les institucions socials funciona com a indicador d'estructuració social de la que gaudeix un subjecte. En el cas que els consumidors recreatius trenquin aquestes relacions, acostuma a ser degut (i així ho desitgen) a un motiu aliè al consum de drogues. És en aquest punt on les institucions i les relacions socials funcionen com a reguladores del consum: el jove, per a continuar mantenint aquestes relacions, regularà el consum de drogues en funció de les exigències que li vinguin marcades per les institucions.

Tenint en compte que els consumidors recreatius consideren que el consum de drogues és un aspecte més de la vida reservada al temps d'oci en el context de festa, aquests consumidors tenen present que la vida és molt més que el consum de drogues. El consumidor recreatiu, doncs, té motivacions, expectatives, projectes a mantenir i a complir. I és per això que tenen present que les drogues no poden adquirir un paper central en la pròpia vida i que no volen desenvolupar problemes derivats del consum drogues.

El risc en el consum de drogues és reconegut i assumit pels consumidors, que aposten per a un consum responsable que els permeti gaudir de les drogues sense patir-ne les conseqüències

negatives més extremes. Per a aquesta assumpció de la responsabilitat, els usuaris de drogues tenen una sèrie d'estratègies que observem que funcionen com a indicadors dels problemes derivats del consum no responsable. Aquestes estratègies han estat adquirides pels consumidors gràcies a la seva experiència o al contacte amb diversos agents socialitzadors (encara que no siguin protagonistes del consum). També observem el que podríem equiparar a indicadors de riscos. Els joves tenen aquests indicadors presents per a no desenvolupar problemes, com són: la freqüència de la festa i del consum de drogues; les situacions tenses generades en situacions vinculades al consum; el malestar del consum quan les drogues no fan el mateix efecte que en els primers temps de consum; etc. Un altre tipus d'estratègies observades en els participants són les que permetrien reduir riscos. Aquestes es desenvolupen mostrant, precisament, aquella responsabilitat de la que creu que està dotada el consumidor recreatiu. Entre aquestes estratègies hi trobem, per exemple: moderar la dosi de consum o la freqüència de les festes; delimitar l'espai de festa com a exclusiu per al consum; saber valorar els efectes del consum; etc.

En definitiva, observem que per als consumidors recreatius és prioritari preservar la salut, més enllà del gaudir percebut en el consum de drogues. Com a resultat d'aquesta intenció, la majoria de consumidors expliquen que no dubtarien que els cal abandonar el consum o, com a mínim, modificar la orientació que en tenen, quan detectessin l'aparició de qualsevol problema relacionat amb el consum. Conèixer les estratègies per a reduir riscos i disposar d'habilitats per a evitar-los, són processos que ajudaran al consumidor a no desenvolupar problemes derivats del consum. En canvi, si manquen aquestes estratègies, els problemes podran aparèixer amb més facilitat.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Bauman, Zygmunt (1996). *Trabajo, consumismo y nuevos pobres*. Barcelona: Gedisa.

Biernacky, Patrick y Waldorf, Dan (1981). Snowball sampling. *Sociological methods and research*, 10,2, 141-163.

Bourdieu, Pierre (1984). *Sociología y cultura*. México: Grijaldo. 1990.

Bouso, José Carlos (2003). *Qué son las drogas de síntesis*. Madrid: RBA Integra.

Calafat, Amador; Paolo Stocco, Mendes Fernando; Simon, Joseph; van de Wijngaart, Goof; Mª Pau Sureda, Palmder, Alfonso; Maalsté, Nicole y Zavatti, Patricia (1999). *Characteristics and Social Representation of Ecstasy in Europe*. Palma de Mallorca: Irefrea. Disponible a <http://www.irefrea.org/archivos/sa/ecstasy.pdf>. Consultat el 27/08/07

Del Rio, Miguel (2001). *Reducción de daños: situación actual y perspectivas de futuro*. En *Gestionando las drogas*. Barcelona: Grup IGIA.

Denzin, Norman K. (1970). *The research act*. Chicago: Aldine. 1989.

Díaz, Aurelio; Barruti, Mila; Doncel, Concha (1992). *Les línies de l'èxit? Naturalesa i extensió del consum de cocaïna a Barcelona*. Laboratori de Sociologia. Barcelona: Ajuntament de Barcelona

Díaz, Aurelio (1998). *Hoja, pasta, polvo, roca. El consum de los derivados de la coca*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB.

Díaz, Aurelio; Pallarés Joan; Barruti Mila (2001). *Informe 2001. Observatori de Nous Consums de Drogues en l'Àmbit Juvenil. Informe 2000*. Barcelona: Institut Genus. No publicat. Disponible a <http://www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/pdf/obs2000.pdf> . Consultat el 27/07/08.

Escohotado, Antonio (1989). *Història de las drogas*. Madrid: Alianza

Fabregat, Anna (2003). *Drogues i joves: anàlisi crítica de les polítiques de prevenció. Tesina de mestratge*. Programa de Doctorat en Antropologia Social i Cultural. Departament d'Antropologia Social i Cultural. Universitat de Autònoma de Barcelona. No Publicat. Disponible a la UAB.

Faura, Ricard (2007). *Implicacions psicosocials en adolescents i joves dels missatges institucionals sobre el consum de drogues*. Treball d'Investigació del Programa de Doctorat en Psicologia Social. Departament de Psicologia Social. Universitat Autònoma de Barcelona. No Publicat. Disponible a la UAB.

Furlong, Andy; Cartmel Fred (2001). *Els contextos canviants de la joventut*. Col·lecció Aportacions nº 14. Barcelona: Secretaria General de la Joventut.

Gergen, Kenneth J.(1973). La Psicología Social como Historia, Nº 177, pp. 39-49. *Anthropos*. 1998

Gertz, Clifford (1973). *La interpretació de las culturas*. Barcelona: Gedisa. 1987.

Gil Calvo, Enrique (1994). *Los depredadores audiovisuales. Juventud urbana y cultura de masas*. Madrid: Tecnos.

Grup Igia y colaboradores (2000). *Contextos sujetos y drogas: un manual sobre drogodependencias*. Barcelona- Madrid: Ajuntament de Barcelona y FAD.

Hidalgo, Eduardo; Calzada, Núria y Rovira, Josep (2006). Programas de reducción de riesgos. *Revista de Estudios Sobre Juventud*. X (24) 90-109.

Khun,Thomas.(1962). *La estructura de la revoluciones científicas*. Madrid: Fondo de cultura Económica. 1997

Ibáñez Tomás (2004). La mirada psicosocial emergente y la juventud. En Ibáñez, Tomas. (coord). *Introducción a la Psicología Social*. Barcelona: Editorial UOC.

Instituto de la Juventud. INJUVE (2000). *Informe Juventud en España 2000*. Madrid: INJUVE. Disponible a <http://www.injuve.mtas.es/injuve/contenidos.item.action?id=605169259> Consultat el 27/08/07

Íñiguez, Lupicinio y Antaky, Charles. (1994). El Análisis del Discurso en Psicología Social. *Boletín de Psicología*, 44, 57-75.

Levine, Harry G.(2002). The Secret of Worldwide Drug Prohibition. The varieties and uses of drug prohibition. *The Independent Review* VII n 2 165-180. New York. Disponible a http://www.independent.org/pdf/tir/tir_07_2_levine.pdf Consultat el 27/08/2007.

Megías, Eusebio; Rodríguez, Elena; Megías, Ignacio; Navarro, José (2004). *La percepción social de la drogas en España*. Madrid: FAD

Méndez, Víctor. (2001). Aspectos éticos de las políticas de reducción de daños en drogodependencias. A *Gestionando las drogas*. Barcelona: Grup IGIA.

Milles, Matthew B; Huberman, A Michel (1994). *Qualitative Data Analysis: an expanded sourcebook*. Thousand Oaks. California: Sage.

Muñoz Justicia, Juan (2005). *Análisis de datos textuales con Atlas.ti 5*. Disponible a <http://psicologiasocial.uab.es/juan/publicaciones/index.php> .Consultat el 27/08/07.

Pallarés, Joan (1995). *La dolça punxada de l'escorpí*. Lleida: Pagès Editors.

Pallarés, Joan; Feixa, Carles (2000). Espacios e itinerarios para el ocio nocturno juvenil. *Revista de Estudios de Juventud*, 50, 23-41 Disponible a <http://www.injuve.mtas.es/injuve/contenidos.item.action?id=409179047&menuId=1534027782>

Consultat el 27/08/07

Pallarés, Joan; Barruti, Mila; Espluga, Josep; Oró, David Pere; Canales, Guillermo,(2007a). *Informe 2006 Observatori de Nou Consum de Drogues en l'Àmbit Juvenil*. Barcelona: Institut Genus. No publicat. Disponible a <http://www.genus.es/associacio/esp/estudis/docs/informe2006esp.pdf> Consultat el 27/08/07

Pallarés, Joan; Barruti, Mila; Espluga, Josep; Oró, David Pere; Canales, Guillermo,(2007b). *Sistema de información continua sobre el consum de drogas entre los jóvenes en Castilla-La Mancha*. Toledo: FISCAM. Disponible a <http://www.fiscam.es/od/pdfs/sistemas.pdf> . Consultat el 27/08/07

Parker; Ian (1996). Discurso, Cultura y Poder en la vida cotidiana. En Gordo-López; Angel; Linaza José Luís (eds) *Psicología, Discurso y Poder*. Metodologías cualitativas, perspectivas críticas. Madrid: Visor.

Parker; Ian (1992). *Discourse Dynamics: Critical Analysis for social and individual psychology*. London: Routledge.

Pujal, Margot (1991). *Poder, saber, naturaleza: la triangulación "masculina" de mujer y su deconstrucción. Análisis de una invención psicosocial*. Tesis doctoral dirigida per Dr. Tomás Ibañez. Departament de Psicologia Social. Facultat de Psicologia. Universitat Autònoma de Barcelona.

Rock, Frances (2001). Policy and Practice in the Anonymisation of Linguistic Data. *International Journal of Corpus Linguistics*, 6(1) 1-26.

Romaní, Oriol. (1997). Etnografía y drogas. Discursos y prácticas. *Nueva Antropología XVI* (52): 39-66. Disponible a <http://www.juridicas.unam.mx/publica/librev/rev/nuant/cont/52/cnt/cnt2.pdf> Consultat el 27/08/07

Silverman, David (1993). *Interpreting Qualitative Data*. London: SAGE.

Valles Miguel S. (1997). *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid: Síntesis.

Walther, Andreas; Stauber, Barbera; Bolay, Eberhard; Du Bois Reymond, Manuela. (1997). *Young adults in Europe: new trajectories between youth and adulthood*. Tübingen: Egris.

Este texto está protegido por una licencia [Creative Commons](#).

Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra bajo las siguientes condiciones:

Reconocimiento: Debe reconocer y citar al autor original.

No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales.

Sin obras derivadas. No se puede alterar, transformar, o generar una obra derivada a partir de esta obra.

[Resumen de licencia](#)

[Texto completo de la licencia](#)